

Kritik mot en domare vid Värmlands tingsrätt för uttalanden vid ett sammanträde i ett skuldsaneringsärende

---

Anmälan

AA ställde i en anmälan frågan om rådmannen BBs vid Värmlands tingsrätt uttalanden vid ett sammanträde i ett ärende om skuldsanering var juridiskt korrekta. Hon uppgav att han var missnöjd med att hon i skrivelser till tingsrätten nämnt en handläggare vid Kronofogdemyndigheten vid namn samt att han ”vid tre tillfällen – högt och myndigt” sagt att detta kunde påverka beslutet i tingsrättens ärende. Hon hänvisade till protokollet från sammanträdet.

Utredning

Handlingar i tingsrättens ärende Å 3874-08 infordrades. Av dessa framkom följande.

AA överklagade Kronofogdemyndighetens beslut att avslå hennes ansökan om skuldsanering. I skrivelser till tingsrätten, i vilka Kronofogdemyndighetens slutsatser och beslut ifrågasattes, anförde hon bl.a. att handläggaren vid Kronofogdemyndigheten kommit med allvarliga anklagelser om medveten skevdelning och att hon var djupt kränkt av dessa ovederhäftiga påståenden. Hon skrev vidare att hon krävde en offentlig ursäkt. Tingsrätten höll den 6 november 2008 sammanträde i ärendet. I protokollet antecknades inledningsvis följande.

Med hänsyn till det som i skrift har anförts om en namngiven handläggare vid kronofogdemyndigheten (aktbil. 5-6) anför ordföranden följande. Skuldsanering är inte en förutsättningslös rättighet. Sättet som gäldenären medverkar i ärendet beaktas enligt 4 § skuldsaneringslagen, och det som hittills förevarit i berörd del talar inte till AA:s fördel. Om det inte klargörs hur det skulle vara relevant för ärendet att namnge en viss handläggare, bör man fortsättningsvis i stället tala om ”kronofogdemyndigheten” vid kritik mot myndighetens beslut.

I beslut den 14 november 2008 avslog tingsrätten överklagandet.

Tingsrätten anmodades att lämna upplysningar och yttrande över vad som framförts i JO-anmälan angående vad som förevar vid sammanträdet.

Tingsrätten (lagmannen CC) kom in med ett remissvar, till vilket var fogat upplysningar från BB.

BB uppgav följande.

Efter att AA ansökt om skuldsanering beslutade kronofogdemyndigheten den 26 augusti 2008 att avslå hennes ansökan. I beslut den 14 november 2008 lämnade tingsrätten AA:s överklagande utan bifall. Hovrätten beslutade den 17 december 2008 att inte meddela prövningstillstånd.

Vid tingsrätten handlade jag ärendet vid förhandlingen och upprättade beslutet. Nedan följer mina kommentarer till vad som framförs i AA:s anmälan.

AA:s ombud, DD, hade i överklagandet skrivit om en tjänsteman vid kronofogdemyndigheten, EE, och han föreföll vilja göra henne personligen ansvarig för myndighetens avslagsbeslut; bl.a. avkrävdes EE "en offentlig ursäkt". DD hade i ärendet hos kronofogdemyndigheten skickat in delar av EE:s personakt (kopior på EE:s anställningsbeslut och meritförteckning).

Det är naturligt att ett negativt beslut kan leda till upprörda känslor. Emellertid fann jag särskilt tilltaget att skicka in kopior av tjänstemannens personakt som opåkallat och ovidkommande. Det kunde enligt min bedömning i vart fall ifrågasättas om DD uppfyllde lämplighetskravet i 12 kap. 2 § rättegångsbalken och om det som anfördes avseende EE var relevant för hanteringen av sökt skuldsanering.

En tanke jag hade inför förhandlingen var att inledningsvis ta upp frågan för att se i vad mån DD (som förde AA:s talan) även framgent ville diskutera EE som person, och i så fall kontrollera om det överhuvudtaget fanns någon juridisk relevans i detta, såsom jäv eller annat liknande hänförligt till hennes person. Jag bad honom pröva om kritiken avseende beslutet i stället kunde riktas mot myndigheten, snarare än den namngivne tjänstemannen. Detta godtog DD utan närmare diskussion. Jag tror att jag också påpekade att det överklagade beslutet var undertecknat av två personer, där det första namnet är en annan person än EE. DD nämnde därefter inte EE och föreföll inte ha några problem med detta (se första och andra styckena av tingsrättens protokoll).

Det som i anmälan till JO anförs beträffande tonläget vid förhandlingen är inte förenligt med min minnesbild. Jag minns förhandlingen, inklusive den inledande delen, som lugn och utan höjda röster från något håll. Detta bekräftas av protokollföraren, när jag nu frågar henne. Om det inte hade varit sådan stämning tror jag inte att det hade varit aktuellt för mig att ge de avslutande råden till AA – – –. Eftersom det på grund av de skäl som framgår av tingsrättens beslut redan vid förhandlingen stod klart att AA inte skulle komma att beviljas skuldsanering, rådde jag AA att kontakta och diskutera med kommunal skuldrådgivare inför en eventuell framtida ansökan.

Såväl AA som hennes ombud verkade vid tillfället lyssna och ta till sig det som sades. Av det skälet fann jag det något märkligt att DD senare begärde att få ut min egen personakt från tingsrätten.

CC anförde bl.a. följande.

I AA:s överklagande av Kronofogdemyndighetens avslagsbeslut anfördes diverse som avsåg en handläggare på Kronofogdemyndigheten, EE. AA uppgav bl.a. att hon krävde en offentlig ursäkt av handläggaren. Mot den bakgrunden anser jag att det var korrekt och lämpligt av BB att adressera denna fråga i början av sammanträdet. Den omständigheten att han nödgades förklara för AA:s biträde att uppgifter som avsåg EE helt saknade relevans i ärendet – något påstående om jäv eller annat hinder framfördes inte – kan tyckas anmärkningsvärd. Men det var tydligen nödvändigt.

Vad avser BB:s tonläge – i anmälan anges att han vid tre tillfällen uttalat sig "högt och myndigt" – finner jag inte någon anledning att ifrågasätta BB:s uppgifter. Jag tycker att vad han angett stöds av innehållet i protokollet från sammanträdet. Och protokollföraren synes ha samma minnesbild.

Den skälighetsbedömning som ska göras enligt 4 § skuldsaneringslagen (2006:548) inrymmer bl.a. en bedömning av det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av skuldsaneringsärendet. Upplysningen härom som enligt proto-

kollet givits vid sammanträdet är således korrekt i och för sig. Jag uppfattar emellertid BB:s påpekande i denna del mer som en uppmaning till part att under processen i tingsrätten fokusera på rättsligt relevanta omständigheter och som en upplysning till AA att en oförmåga att bortse från EE:s person i sig inte ökade klagandens möjligheter till framgång i ärendet. Mot denna form av processledning finns enligt min mening inte något att anmärka, snarare tvärtom. Däremot hade tingsrättens protokoll i denna del kunnat utformas bättre.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

AA uppgav i anmälan att BB vid ett sammanträde i hennes ärende om skuldsanering, med anledning av att en handläggare vid Kronofogdemyndigheten nämnts vid namn i hennes skrivelser till tingsrätten, framförde att detta kunde påverka beslutet i ärendet. Hon ställde frågan om ett sådant uttalande var juridiskt korrekt.

Hennes uppgift om vad som sades vid sammanträdet får stöd i protokollet där det antecknats att ordföranden, med hänsyn till det som i skrift anförts om en namn-given handläggare vid Kronofogdemyndigheten, anförde bl.a. följande: ”Skuldsanering är inte en förutsättningslös rättighet. Sättet som gäldenären medverkar i ärendet beaktas enligt 4 § skuldsaneringslagen, och det som hittills förevarit i berörd del talar inte till AA:s fördel.”

BB har inte bestritt AA:s uppgifter och inte heller angett att uppgifterna i protokollet inte är korrekta. Jag utgår därför från att hon och hennes ombud fick den information som anges där.

Enligt 4 § skuldsaneringslagen (2006:548) får skuldsanering beviljas en gäldenär bl.a. om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden. Därvid ska särskilt beaktas bl.a. det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering. Som tingsrätten anført var således den upplysning som lämnades – att det sätt på vilket gäldenären medverkar i ett ärende om skuldsanering kan beaktas – i och för sig korrekt.

Jag kan emellertid inte uppfatta BB på annat sätt än att han ansett att det sätt på vilket en handläggare vid Kronofogdemyndigheten omnämns i skrivelserna till tingsrätten kunde vara ett uttryck för sådan bristande medverkan i ärendet som skulle kunna påverka AA:s möjligheter att erhålla skuldsanering i negativ riktning.

Jag vill inledningsvis klargöra att 4 § skuldsaneringslagen enligt min uppfattning inte kan ges en sådan innebörd. Exempel på bristande medverkan enligt bestämmelsen kan i stället vara att gäldenären lämnar vilseledande uppgifter om sina personliga och ekonomiska förhållanden (Hellners och Mellqvist, Skuldsaneringslagen, en kommentar till 2006 års lag på Internet). Andra exempel kan vara att gäldenären innehar en dyr bostadsrätt och vägrar avveckla sitt dyra boende (prop. 1993/94:123 s. 135 f.). Gäldenärens allmänna uppförande, såsom dennes sätt att uttrycka sig i förhållande till myndigheter eller motparter, kan däremot inte beaktas enligt nämnda bestämmelse.

Det nu sagda innebär inte att det saknas sanktionsmöjligheter gentemot den som uttalar sig otillbörligt i en skrivelse som ges in i en rättegång. Ett sådant förfarande kan utgöra rättegångsförseelse (9 kap. 5 § rättegångsbalken [RB] och 43 § lagen [1996:242] om domstolsärenden). Därutöver kan också, som BB berört, ett ombuds lämplighet ifrågasättas på grund av hur denne uttalat sig i rättegångsskrifter. Om ett ombud visar oredlighet, oskicklighet eller oförstånd eller eljest är olämplig kan han eller hon avvisas (12 kap. 5 § rättegångsbalken och 47 § lagen om domstolsärenden). Efter att ha tagit del av de skrivelser som getts in i ärendet står det emellertid enligt min mening klart att innehållet i dessa inte ensamt utgör vare sig rättegångsförseelse eller grund för att avvisa ett ombud. Däremot kan det givetvis som tingsrätten uttalat finnas anledning att i en situation som den aktuella uppmåna part att fokusera på rättsligt relevanta omständigheter.

Det är självfallet av stor vikt för allmänhetens förtroende för domstolarna att en domare vid ett sammanträde inte lämnar felaktiga uppgifter om innehållet i gällande rätt och inte heller uttalar sig på ett sätt som kan ge upphov till misstanke om att han eller hon tar ovidkommande hänsyn eller har en förutbestämd uppfattning i saken. Jag är därför kritisk till det sätt som AA bemöttes på.

Med dessa uttalanden avslutas ärendet.